

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

י"א תשרי תשפ"ב 1392 (שנה כו')

נושא השבוע: חג סוכות

ההפטרה: "וידבר דוד" (שמואל ב, כב)

פרשת האזינו

"כְּנֹשֶׁר יַעִיר קִינּוֹ עַל גִּזְלוֹתָיו יִרְחֹף יִפְרוֹס כְּנָפָיו..." (לכ"א)

כפי שהנשר משגיח ומסוכך בכנפיו על הקן והגוזלים מכל פגע, כך הקב"ה – כשיצאו בני ישראל ממצרים סוכך עליהם בענני כבוד (רש"י)

עשיית הסוכה היא זכר לנס זה, שהיו בני ישראל חשופים לחום ולשמש הקופחת במדבר ועשה להם ה' נס והקיף אותם בעננים באופן שהיה להם צל תמידי.

"בסוכות תשבו שלשת ימים"

כתב מרן החיד"א זצ"ל: הסוכה דירת עראי היא להורות לנו שאין העולם הזה וקנייניו אלא בגדר "דירת עראי", ולא זו בלבד, אלא דינה של הסוכה שהיא כשרה בשתיים וחצי דפנות בלבד, להורות לאדם שלא ישאף למלא כל צרכיו במידה גדושה אלא יצמצם מעט בהוצאותיו ובמלאכתו כדי שיוותר בידו פנאי לקבוע עיתים לתורה ויכין לעצמו צידה לעולם הנצחי הקיים לעד.

(מעין המועד)

האתרוג שהציל

מעשה שהיה

השעות דחקו אחת את השנייה וחלפו ביעף, אנשים התרוצצו כאחוזי תזזית וערכו קניות אחרונות לחג, ויש שהתהלכו בדוכני ארבעת המינים ובדקו בקפידה את כשרות הלולב או תרו אחר אתרוג מהודר.

אהרון כץ הצעיר עמד בפתח הבית "אז אני הולך אמא, ואל תדאגי לי" אמר בקול נמרץ. אימו הציצה מהמטבח: "תשתדל לחזור ב-11:00 בבקשה", "אשתדל" הבטיח אהרון ועזב את הבית. מנוחה נאנחה, קשה לה בלא עזרתו של בנה אהרון בימים אלו העמוסים שבין כיפור לסוכות, אולם לאהרון בנה היה תחביב שהתחיל מגיל מצוות לקנות אתרוג מהודר ולחפש אחריו זמן ממושך.

במשך כל השנה הוא היה חוסך מדמי הכיס שלו לקניית אתרוג, מסתבר שהאתרוג קנה מקום מיוחד של חיבה בתוך ליבו והוריו אפשרו לו זאת בשמחה, אם אהרון מוצא את סיפוקו באתרוג כשר ומהודר, מדוע נמנע בעדו? מה יותר טוב מזה?

כשמלאו לאהרון 15 שנה נולדו התאומים שדרשו את שלהם, דווקא אז היה לאימו קשה לוותר על עזרתו שכן הוא היה המבוגר היחיד. מ"מ לא יכלה שלא למנוע ממנו באותה שנה ללכת לקנות אתרוג כשהוא מבטיח לחזור ב-11:00 בלילה. בשעה 10:45 בלילה צלצל הטלפון על הקו היה אביה: "מנוחה הכל בסדר?!" שאל האב בקול חרד ולחץ תוך שהוא מברר שכולם

חגים וזמנים לששון אופק תל אביב אור החיים * שקיעה 6:27-6:45 * סוף זמן ק"ש 8:52-8:55

7:58	יציאת שבת	7:14	יציאת שבת	6:25	כניסת שבת
7:54	יציאת חו"מ	7:10	יציאת החג	6:21	כניסת החג
7:48	יציאת שבת	7:05	יציאת שבת חו"מ	6:15	כניסת שבת חו"מ
7:43	יציאת שבת	7:01	יציאת החג	6:11	כניסת שמחת תורה

בבית בריאים ושלמים, ומספר לה על פיגוע בקו 2, בו נהרגו 3 ו-42 פצועים, ביניהם אחד פצוע אנוש ה". מנוחה סיפרה מיד לבעלה משה על הפיגוע, הוא הניח יד על ליבו מזועזע ופניו הפכו רטובות בבת אחת מפחד, "אהרון? מתי הוא נסע, מתי הוא צריך לחזור?" שאל, "הוא אמר שיחזור ב- 11:00" השיבה. השעה היתה חמש דקות ל- 11:00, שניהם ידעו כי על מנת לחזור ב- 11:00 היה עליו לצאת באוטובוס של 10:45 דהיינו באוטובוס של הפיגוע, אלא אם כן הוא החליט להקדים דבר שלא קרה בד"כ.

עיניה של מנוחה החלו לדמוע, משה ניסה להתקשר לבתי החולים לבדוק אם אהרון נמצא שם, אך ללא הצלחה. ב- 11:40 קרא לאחיו ושניהם נסעו לבתי החולים.. היא נשארה בבית חוששת מפני הבאות אך עדיין קיננה בתוכה תקוה קלושה- אולי הוא יגיע אולי הוא יופיע, אולי... אך הזמן חלף והוא טרם הגיע. השעה 12:00 הגיעה, הבכי הרעיד את כל גופה גם כאשר הטלפון צלצל ומשה בעלה היה על הקו, הוא דיווח לה שהם נוסעים לביה"ח השני כיוון שבבי"ח שבדקו לא נמצא נער העונה על התיאור של אהרון. בכיה הלך וגבר והפך להיות הסטרי, ב- 12:15 היא חשה שדעתה מסתחררת עליה מרוב דאגה וצער. ב-12:20 נשמעו דפיקות קלושות על הדלת, הדלת נפתחה ובפתח עמד אהרון עם ברק חיוני בעיניים כשהוא אוחז קופסת אתרוג בידו וסימן התנצלות בפניו "שלום, לא ידעתי שזה ייקח כל כך הרבה זמן, אמא, אל תשאלו איזה אתרוג הצלחתי ל...". הוא הביט בעיני אימו מלאי הדמעות, היא המשיכה להביט בו, כאילו ראתה זה עתה חיזיון של תחיית המתים, "אתה... אתה... חשבנו שאתה..." מילותיה היו מבולבלות אחרי שניה היא התעשתה "אהרון היה פיגוע, איך לא הודעת לנו?" אהרון הבין שבגינו כל הסערה ובהלה אחזה בו.

הטלפון צלצל ובעלה משה היה על הקו: "לא איתרנו כלום, אנו בדרך לאבו כביר לבדוק שם, נקווה לטוב". "משה, משה" החלה לצעוק לתוך הטלפון: "הוא הגיע, הוא הגיע הביתה..." "זה היה חוסר אחריות מצדי" אמר אהרון בקול בכי.

רק אח"כ התבררו העניינים, מאחר והיה לו קושי למצוא אתרוג מהודר, לגודל השמחה הניסית הפסיד אהרון את אוטובוס הדמים והדרך התאחררה לו עקב שיבושי תנועה. מכאן נלמד שאנו מאחרים נתקשר הביתה ונודיע כדי לא להדאיג...

הלכות חג סוכות

פינת ההלכה

- סדר ליל סוכות א.** בערב חג סוכות לא יאכל לחם יותר מכביצה (54 גר') משעה עשירית (3:38) ומעלה (עין שו"ע סי' תע"א ס"א, חזו"ע עמ' קכ"א) ויש מחמירים מחצות יום (12:34) (נב"ח האזינו ש"א ס"ג). כדי שיוכל לאכול בערב לתאבון (סס). אבל יכול לאכול מעט פירות וירקות בשר ודגים ולא ישבע מהם (חזו"ע סוכות עמ' קכ"א ס"ח).
- ב. בליל החג אומר את נוסח הקידוש מעומד ואח"כ מברך "לישב בסוכה" ויושב. [והנשים לא תעננה אמן על ברכה זו, שהרי אינן מחויבות בסוכה והיו להן הפסק בקידוש] [ואולי דינים לאישה סי' כ"ג ס"ג]. ואח"כ מברך כשהוא **יושב** ברכת "שהחיינו" וישתה מהיין (שו"ע סי' תרמ"ג ס"א-ב, שו"ת תבואות שמש ח"א אורח"ח סי' מ). ג. חייב אדם מהתורה לאכול לחם בלילה הראשון של סוכות בסוכה בשיעור כזית (27 גרם) (שו"ע סי' תרל"ט ס"ג), ולכתחילה כדי לצאת ידי חובת כל הדעות יאכל יותר משיעור ביצה (כ-60 גר') (חזו"ע עמ' קי"ב). ויכוון באכילתו לקיים מצות עשה מן התורה, ויכוון ג"כ שהוא יושב בסוכה זכר לענני הכבוד שהקיף הקב"ה את ישראל בצאתם ממצרים לבל יכם השרב (משנ"ב סי' תרכ"ט ס"ק/א).
- ד. שיעור זמן אכילת כל כזית פת הוא בתוך 4-5 דקות ובדיעבד עד 7.5 דקות [כשאוכל 60 גר' יכול ב- 8 דקות] (חזו"ע עמ' קי"ב), ונכון לכתחילה לאכול את הכזית בלי שום תערובת סלט וכיוצ"ב (שו"ת יח"ד ח"ד סי' ל"ז) ולכתחילה יאכל שיעור זה לאחר זמן רבינו תם (7:54) (ולקוי"י סס).
- ה. אם הוא באמצע סעודתו בסוכה אסור לטעום כלום מחוץ לסוכה אפילו מים, ואפילו יוצא כשהוא לועס יפסיק לעיסתו עד שיחזור לסוכה. (יח"ד ח"ה סי' מ"ב יח"א ח"ה סי' ע"ז).
- ו. שכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון [והוא כבר בברכה רביעית] בלילה הראשון: חוזר, ובכל שאר סעודות החג- אינו חוזר. (שו"ע סי' קפ"ח סעי' ה-ז כה"ח סס). [המסופק אם אמר אפילו בלילה הראשון אינו

חוזר (חז"ע עמ' קז). ואישה ששכחה בכל מקרה אינה חוזרת (ס"ס עמ' קח).

ז. את האוכל והסלטים יביאו לסוכה סמוך מאוד לארוחה בגלל חרקים שנוחתים על האוכל או שיכסו את האוכל במפת ניילון (ז.ע.ג.).

ח. אין להכניס סירי בישול לסוכה ואפילו על מנת להגיש מהם אוכל לצלחות הסועדים, שאין דרך ארץ בכך, אלא יעביר את תוכן הסיר לקערה גדולה ואותה יכניס לסוכה (ס"י תרלט ס"א, חז"ע סוכות עמ' קכז-קכט). ואם הכניס סירי בישול לסוכה ימהר להוציאם כי יש אומרים שכל זמן שהסיר בסוכה, הסוכה פסולה (חז"ע ס"ס, מועדים כהלכה ס"י ח ס"ק ג).

ט. ירדו גשמים [כשנוטפות טיפות באופן שאינו יכול להשאר בסוכה] (חז"ע עמ' קסג).

* **בליל חג ראשון** – ולא קיים עדיין מצוות אכילה בסוכה ימתין מעט בביתו שמא יפסקו הגשמים ויוכל לקיים את המצווה, ואם אינם נפסקים רשאי לאכול בביתו. מ"מ אם נפסקו הגשמים במהלך הלילה קודם חצות (12:34) יאכל כזית פת נוספת בסוכה ויברך "לישב בסוכה", ואם לא פסקו עד אחר חצות לילה לא יברך "לישב בסוכה" אלא אם כן אוכל פת יותר מכביצה (54 גר').

* **בשאר הלילות וימי החג** – פטור מן הסוכה ויכול לצאת ולגמור סעודתו בבית, מ"מ יצא בהכנעה שיהיה נראה שקשה עליו עזיבת הסוכה (ילקו"י ח"ה עמ' קמ, קמד).

י. מי שהיה אנוס ולא בנה סוכה וקידש ואכל כביצה פת בסוכת בית הכנסת, כשחוזר לקדש בביתו לאשתו ובנותיו מקדש כרגיל, ומברך "שהחיינו" כדי להוציאם (אבל ברכת "לישב בסוכה" לא יברך) ומותר לו לשתות יין בבית ובסעודת החג (וכן בכל ימי חג סוכות) ויזהר שלא לאכול יותר מ-53 גרם לחם בבית [ע"פ האמור בסעיף יא].

מתי חייב לשבת בסוכה

יא. אוכלים ושותים וישנים בסוכה, מ"מ אין חיוב גמור להיות בסוכה אלא באופנים הבאים:

* **באכילת לחם** [מאפה או תבשיל העשוי מחמשת מיני דגן כגון: עוגות, אטריות וכיוצ"ב] **בשיעור של יותר מכביצה (54 גרם)**, **שאז חייב בסוכה**. [ולעניין מתי צריך לברך "לישב בסוכה" ראה הלכה טו'].
3

* **בשינה, ואפילו שינת עראי, חייב בסוכה** [ומותר לישון יחידי בסוכה שנאמר: "שומר מצוה לא ידע רע" (כסדרת השולחן ח"ה סי' יא ס"ה)] ומ"מ אם הוא אסטניס ובנקל יבוא לידי הצטננות אזי פטור משינה בסוכה (ילקו"י ח"ה עמ' קמז) וראוי להחמיר להיות כל זמנו בסוכה ובפרט בשבת ויר"ט (ש"ע סי' תרלט סעי' ז כה"ח ס"ק לז, שו"ת יחזקאל דעת ח"א סי' סה).

יב. יש אומרים שבשבת גם סעודת עראי (כשאוכל פחות מ-54 גר' פת) ושתייה נחשב קבע לחיוב לאוכלם בסוכה ויש חולקים, וטוב שיאכל וישתה בסוכה (הנ"ל) בלי ברכת "לישב בסוכה" (כשאוכל פחות מ-54 גר' פת) (ס"ס עמ' קמג).

יג. קטנים שהגיעו לחינוך (בני 6-5 לפי חריפות) חייבים בסוכה מדרבנן כדי לחנכם במצוות. (ילקו"י ח"ה עמ' קמז) ואישה פטורה מסוכה, ואם מחמירה על עצמה לאכול בסוכה יש לה שכר, אבל אינה רשאית לברך לישב בסוכה (ילקו"י ח"ה/הקמה, קעב).

יד. אלה פטורים נוספים:

* מי שאשתו חלשה [כגון: אחרי לידה] ויש להם ילדים קטנים שמתעוררים בלילה ובוכים, וצריך לקום ולטפל בהם ונבצר ממנו לדעת מתי לקום אליהם אם ישן בסוכה, מותר לו לישון בבית

לצורך הטיפול בילדים (חז"ע עמ' רס"ד, עיין בשו"ת שכת הקהתי ח"א סי' קלח).

* בליל הסדרה או בליל עונה מותר לישון בבית (חז"ע עמ' קאג-ד).

* החולים והמטפלים בהם פטורים מן הסוכה (ש"ע סי' תרמ ס"ג).

* אנשי המשטרה המופקדים על ביטחון תושבי העיר ושמירתם וכן חיילים שעסוקים בשמירה על בטחון המדינה ביום ולילה או היוצאים למארבים או הנמצאים בעמדות פטורים מהסוכה ביום ובלילה (חז"ע עמ' קאז ס"ב).

מתי יברך "לישב בסוכה"

טו. * בסעודה של פת משיעור יותר מכביצה ומעלה (מעל 54 גר') חייב לאכול בסוכה ולברך

"לישב בסוכה" (ש"ע סי' תרלט ס"ב, חז"ע עמ' קלד-קלו).

* כשאוכל מזונות [מאפה או תבשיל] משיעור יותר מכביצה ומעלה (מעל 54 גר') חייב לאכול בסוכה בלי לברך "לישב בסוכה" ואם אוכל משיעור 162 גר' ומעלה מברך "לישב בסוכה".

טז. ברכת "לישב בסוכה" צריך לברך מעומד (ש"ע סי' תרמג ס"ב ומשנ"ב ס"ק ז) ולכן בכל ימי החג כשצריך לעשות קידוש יעמוד בסופו [בקידוש היום, כי בלילה ממילא עומד בקידוש] ויברך "לישב בסוכה" ואז ישב ויטעם מהיין (חז"ע סוכות עמ' קעב ס"ב, שו"ת אור לזיון לגר"ב אבא שאול ח"ד פ"ל א"א).

ובסעודה שאין קידוש וזו סעודה של פת, נוטל ידיו ונכנס לסוכה וכשהוא עומד מברך "לישב בסוכה" ויושב ומברך "המוציא" (ש"ע ס"ס ג' משנ"ב ס"ק ו ילקו"י ס"ס, חז"ע עמ' קעז-קעו) ואם הפך את הסדר וברך "המוציא" ואח"כ "לישב בסוכה" יצא (עיין ש"ע ס"ס כה"ח ס"ס ילקו"י ס"ס).

יז. אם התחייב לברך "לישב בסוכה" ושכח לברך ונזכר – כל עוד לא סיים סעודתו [היינו אפילו סיים

את העיקר ואוכל פירות ושותה] יכול לברך (יח"ד ח"ה סי' מח) כשמסתפק אם בירך "לישב בסוכה" או לא, לא יברך שספק ברכות להקל (חזו"ע עמ' קעח).
 יח. בשבת, אין נוטלים את ארבעת המינים ולא מברכים עליהם (ש"ע סי' תרנח ס"ג) והלולב ומינוי [ערבות והדסים] מוקצים ואסור לטלטלם [כדין מוקצה מחמת גופו שאסור לטלטלו אפילו לצורך גופו או מקומו] אבל האתרוג מותר לטלטלו (חזו"ע ע"מ שעה, הרמ"א סי' תרנח ס"ג).
 הדס של מצוה אסור להריח בו כל שבעה ואתרוג יש להימנע מלהריח בו לפי שנחלקו אם מברכים על הרחתו (ש"ע סי' תרנ"ג ס"א).

זו"ל המועד

הלכות חול המועד

פינת ההלכה

א. בוש ומאכל: ימי חול המועד נקראים מועד וחייבים בהם בשמחה, ומצוה לשמוח בבשר [בקר ואם אי אפשר אז בעוף] ויין, ולשמח את הנשים בבגדים נאים ותכשיטים (ש"ע תקכ"ט ס"ג וצנאה"ל) וחייב לכבדו במאכל ובמשתה ואינו מחויב באכילת לחם (ש"ע סי' קפח ס"ז) מ"מ לכתחילה מצווה לקבוע סעודה של פת בלילה וביום (משנ"ב ס"ק א) ויש לכבדו בכסות נקיה וטוב בבגדי שבת (תורה לשמה סי' קמ). ונוהגים לכסות את השולחן במפה כמו ביו"ט (הה"כ פ"א ס"כא). ואין מניחים תפילין בחול המועד (ש"ע סי' ל"ג ס"ג) [שימי חול המועד אות הם] (סס).

ב. תפילות: בתפילת 18 ובברכת המזון אומרים "יעלה ויבוא", ואם שכח לומר:

● בתפילת 18 חוזר [אם נזכר כשאמר בא"י יסיים "למדין חוקק" ויחזור "ליעלה ויבוא", ואם נזכר קודם שהתחיל "מודים" יאמר שם "יעלה ויבוא", ובסיום יחזור "למודים". ואם כבר התחיל "מודים" אם נזכר קודם שהגיע ל"עושה שלום" יחזור ל"רצה" ואם כבר הגיע ל"עושה שלום" חוזר לראש התפילה, בכל התפילות: הן בערבית הן בשחרית והן במנחה] (ש"ע סי' תא).

● בברכת המזון כל עוד לא אמר "ברוך אתה ה'" חוזר, ואם אמר אינו חוזר (ש"ע סס כה"ח סס).

ג. לימוד תורה: יש להוסיף בלימוד תורה בימים אלו, שכוונת השם יתברך בנתינת המועדים כדי להדבק באהבתו וביראתו ולעסוק בתורתו התמימה (הה"כ פ"א ס"כז).

ד. מלאכות: חול המועד אסור במקצת המלאכות ומותר במקצתם (ש"ע תקל ס"א).

כל המלאכות שאסור לעשותם בחוה"מ אסור לעשותם אפילו ע"י גוי. (ש"ע תקמ"ג ס"א) אבל לצורך מצוה מותר לומר לגוי אפילו למעשה אומן (משנ"ב ס"ק א).

* כל מקום שכתוב "מעשה אומן" – הכוונה מעשה איש מקצוע, וכשכתוב "מעשה הדיוט" – הכוונה לפעולה שכל אדם יכול לעשותה ולא צריך איש מקצוע לכך.

דוגמאות: (ס"מ – שערי מועד, הה"כ – חול המועד כהלכתו, ילקו"י – ילקוט יוסף).

גיהוץ ● מותר לגהץ לצורך לבישה במועד (חזו"ע יו"ט עמ' קה"ה ס"כח, ילקו"י ח"ה עמ' תק"ח ס"לד, אור לליון ח"ג פ"כ ס"ד), שהוא מעשה הדיוט, דהיינו להחליק קמטים או לחדד קפלים הקיימים (אבל לעשות קפלים חדשים אסור!) (ס"מ פ"ה ס"ט).

גינה ● מותר להשקות פרחים או פרחי נוי כדי שלא יקמלו (ס"מ פ"י ס"ד, חזו"ע עמ' קפד) אבל אסור לעשות כיסוח וגזום לנוי (ש"ע סי' תקל"ז ס"א הה"כ פ"א ס"יח). וע"י השקיה אוטומטית שמכווין לפני החג מותר להשקות כרגיל (ילקו"י יו"ט סי' תקל"ז ס"יח) מותר לרסס את העצים כדי להגן עליהם (סס ס"כד).

● אסור לקטוף עלה, פרחים או פרי שלא לצורך כגון: לשם תענוג ומשחק (ס"מ ס"ו ס"ח) אבל לצורך המועד מותר (ס"מ פ"ו ס"ד).

הכנת אוכל ● מותר לעשות כל דבר מאכל לצורך המועד ואפילו כשיש טרחה כגון: לדוך, לטחון תבלין (ש"ע סי' תקל"ג) ודבר שיהיה מוכן רק לאחר המועד אסור כגון: חמוצים, ואם חושש שירקיבו זה דבר האבד ומותר (ש"ע ס"ג).

● מותר לצוד דגים לצורך המועד (ש"ע סי' תקל"ג ס"ד) ואפילו יותר מצורך המועד שיתכן שיאכל מהם במועד (חזו"ע יו"ט ס"כא). יש שהקלו לצוד דגים לשם תענוג אף שאין כוונתו לאכול מהם, רק שראוי לאכול מהם (ילקו"י סס ס"כה). ● אם התרוקן אחד ממיכלי הגז, אסור לו להזמין אחר במקומו שיביאו לו בחוה"מ, אם יש לו מיכל שני שיספיק לו לצורך המועד (ס"מ ס"יג ס"יז).

הליכה לעבודה ● הפרטים הם רבים ויש לשאול רב על כל מקרה לגופו (הה"כ).

כיבוס ● אסור לכבס בגדי גדולים (ש"ע תקל"ג ס"א) ואפילו לצורך המועד [והטעם כדי שיכבס לפני החג ולא יכנס למועד כשהוא מנוול] (משנ"ב ס"ק א) (ואפילו אם המכונה בין כה כבר מכבסת בגדי קטנים! ואפילו להשרות במים אסור) (הה"כ פ"ה ס"יח, ג, חזו"ע עמ' קלח).

⊙ לבנים (בגדים תחתונים), גרבים ומגבות אם נגמרו לו ורגיל להחליף כל יום מותר לכבס את הנצרך למועד (חז"ע עמ' קלח). ⊙ בגד שאם לא יכבסוהו בחוה"מ יתייבש הלכלוך ולא ירד – מותר לכבסו (ש"מ ח"ב ס"ה ס"א) וכתם בלבד – מותר לנקותו בחומרי ניקוי (חז"ע עמ' קלח).

⊙ בגדי ילדים קטנים מותר לכבס את הנצרך לשימוש מידי, אם מכבס במכונת כביסה מותר לכבס בגדי קטנים אפילו הרבה בבת אחת כל שהם לצורך המועד. (חז"ע עמ' קלח).

⊙ מותר להבריז בגדיו כדי להסיר את האבק (חז"ע עמ' ס).

⊙ אישה לצורך טהרה רשאית לכבס את הנצרך (חז"ע עמ' ס).

כתיבה הקדמה: כתב הדיוט – אותיות כתב רגילות (שאינן מרובעות) ובתנאי שאינן נכתבות בצורה נאה במיוחד (גרפיקה) וכן אותיות מרובעות אם נכתבות ברישול ללא תשומת לב לצורתן, מספרים וחיתומות.

כתב אומן – אותיות עבריות מרובעות (כתב אשורי) ודווקא כשנכתבות בכתב נאה, כתיבה גרפית (שאינה נכתבת ע"י כל אדם כפי המזדמן לו) וכתיבה באותיות לועזיות יש להחמיר כדון מרובעות.

* כל מקום שמותר לכתוב כתב מעשה אומן ולא נגרם הפסד כל שהוא אם יכתוב כתב הדיוט, יש לכתחילה לכתוב כתב מעשה הדיוט (ה"כ פ"ו ס"א-ו ס"א-ו פ"כח). ⊙ מותר לכתוב לצורך המועד כתב מעשה הדיוט.

(כגון: לשלוח את הבן למכולת עם רשימה של קניות לחג). אסור להדפיס ספרים (חז"ע עמ' קפב).

⊙ מותר לכתוב לצורך הרבים (כג' לכתוב צ'ק לצורך ציבור) אף כתב מעשה אומן.

⊙ וכן מותר לכתוב לצורך מצוה [כגון: צ'ק לצדקה/גבאי הרושם קבלות עבור נדבות (ילקו"י סי' תקמ"ה ס"ח).

⊙ מותר להשתמש בשירותי בנק אוטומטיים אע"פ שהם כותבים ומוציאים פתקית (ולהוציא תדפיס רק אם נחוץ למניעת הפסד כגון: מצב חשבון וכו') (ה"כ ס"א) ⊙ מותר לכתוב בקרם על עוגה.

⊙ מותר לכתוב חוזה שכירות שנחשב דבר האבד (ילקו"י ח"ה עמ' תקנ"א).

⊙ ציור דינו שווה לכתובה שיש להבחין בין ציור אומנותי (מעשה אומן) לציור סתמי (מעשי הדיוט)

ולגבי ילדים המציירים וצובעים אין בזה איסור (ילקו"י יו"ט סי' תקמ"ה ס"ב)

⊙ מותר לכתוב אגרת שלומים או חידושי תורה בחוה"מ וכן לכתוב חשבונותיו ולחשב הוצאותיו (ש"ע תקמ"ה ס"ה, ד) אף במכונת כתיבה [נחשב מעשה הדיוט], ויש להקל גם לכתוב במחשב ואף להדפיס במדפסת (יבי"א ח"ח סי' מה, ק. ילקו"י ח"ב עמ' תרנ"א).

⊙ מותר להקליט, לצלם מסמך, תמונה או רנטגן כשאינו יכול לצלם אחר המועד (וכן מותר להצטלם (אור לציון ח"ג עמ' רל"א) אבל פיתוח תמונות של המצלמה רק אחרי המועד) (חז"ע עמ' ר"ו ס"לח-לט, ילקו"י עמ' תקכ"ג) וכן יש להקל לשלוח פקס (כי בא מועד עמ' קו).

⊙ מותר להשתמש במחשב כיש אף שלא לצורך המועד (הכתב אינו מתקיים) (ש"מ פ"יט ס"ט).

⊙ מותר לשלם חשבונות כגון: חשמל, מים שהגיע זמנם אף אם יצטרך לכתוב, או שאר מלאכות משום שזה דבר האבד, וכל זה כשלא כיון מלאכתו למועד (ש"מ פ"יט ס"ג) וכנ"ל אם צריך להפקיד כסף בבנק משום חובותיו (ס).

⊙ אסור לקשקש על דף לשם הנאה ולכתוב סתם בלי שום צורך (ש"מ פ"ט ס"ב).

⊙ קריעת נייר שלא לצורך אסורה (ש"מ פ"ז ס"א כח"ב).

מכונות ⊙ מותר לנסוע לכל חפצו ולכל מטרה שהיא (אף לטיול (ש"ע סי' תקלו ס"א)) (ה"כ פ"ז ס"סט-ע). ומותר לנקות את המכונות ולייפותה כשאין טרחה יתירה (חז"ע עמ' קעה).

⊙ מותר להחליף גלגל (חז"ע עמ' קעה ס"ק כ) וכן מותר לתקן פנצ'ר של הגלגל (ילקו"י סי' תקמ"ד ס"ק ה).

⊙ מותר לחלץ מכונת שנתקעה בדרך (וכן להזמין חילוץ) אף שיצטרך תיקון אומן שאם ישאירה שם יגרם לו הפסד כספי [כגון: שהמכונת תיגנב, או בהשאתה עד אחר המועד תגרום להוצאות כספיות מיותרות וכדו'] (ה"כ פ"ז ס"ט, ילקו"י יו"ט עמ' תתקכ"ט).

מעבר דירה אין לעבור דירה בחוה"מ (העברת כל החפצים) (ש"ע סי' תקל"ה ס"א) מ"מ בדבר האבד מותר (כ"מ"א ס"ט) כגון: שהסתיימה תקופת השכירות וחייב לפנות את הדירה מותר. ויש מתירים אם עובר מדירת שכירות לדירת קבע אפילו שלא כדבר האבד (ש"ע סי' תקל"ה ס"ב משנ"ב עמ' חז"ע יו"ט קל"ה ס"כט).

ניקוי דירה וכלים ⊙ מותר לעשות כל ניקוי שיגרתי בבית ואפילו בעזרת שואב אבק, אבל נקיון יסודי תקופתי לא (ה"כ פ"ה ס"מ, מז) ומותר להבריק כלי כסף לצורך המועד, ומותר לרחוץ כלים, ואפילו שלא לצורך המועד (ס"לט) ומותר לשטוף את הבית (ילקו"י ה/תקצ"ו).

צביעה ⊙ מותר לאישה להתאפר כדרכה (ש"ע סי' תקמ"ה ס"ה).

⊙ אסור לסייד או לצבוע את הדירה במועד (ש"מ ח"ב פ"ד ס"א). [ציור – ראה בכתיבה].

⊙ מותר לצחצח נעליו במשחת נעלים לצורך המועד (ש"מ יבי"א ח"א ס"לכ).

תיקונים ⊙ מותר לתקן מכשירים של אוכל (כג' מקרר, מיקסר, תנור) ואפילו בתיקון אומן אם צריך

(ש"מ פ"ד ס"ג ובה"כ ס"טז) וה"ה לתיקון מערכת חשמל או האינסטלציה (ילקו"י יו"ט סי' תקלג ס"טו) .
מותר לתקן תיקון הדיוט בלבד במכונת כביסה, [לצורך כיבוס הבגדים המותרים במועד] (ילקו"י סס) או
בטייפ [או שאר כלי נגינה] (הה"כ פ"ז ס"א, שו"ת יצי"א ד/מו).

● מזגן ומאוורר – כשמזג האויר חם מאוד ויש צורך דחוף לתקנם, מותר אפילו מעשה אומן (ילקו"י
ס"טז) מכשיר טלפון – מותר לתקנו (הה"כ פ"ז ס"עא, ילקו"י סס ס"יח).

● אסור לתקן שעון שנתקלקל בין של איש או אישה (פירות האילן חוה"מ להאדמו"ר ממעליץ סי' תקמו ס"ק ט).

● אוטובוס, מוניות ומשאיות של מזון מותר אפילו ע"י אומן משום שזה צרכי רבים (ש"מ פ"ח ס"ב,
חז"ע עמ' קעה) אך מכונות פרטיות אין לתקן רק מעשה הדיוט (חז"ע סס), אמנם בשעת הצורך כשצריך
לנסוע ממקום למקום ויש הפסד כספי לנסוע במונית וכדו' מותר לתקן את הרכב אפילו מעשה
אומן וטוב שיעשה כן ע"י אומן גוי (ילקו"י יו"ט סי' תקמ"ג, עיין שו"ת האור לאיון לגר"צ אבא שאול ח"ג פ"כד ס"ה)

● משקפי ראייה שנשברו בחול המועד מותר לתקן אפילו מעשה אומן (חז"ע עמ' קאה ס"כח).

תיקון מלבושים אסור לתקן מלבושיו ונעליו הקרועים בחוה"מ מעשה אומן (שו"ע סי' תקמ"א ס"ד) (ולכן
אסור למסור בגדים לתופרת לתיקון, וכן אסור למסור נעלים שנקרעו לסנדלר לתיקון). אבל מעשה הדיוט
[כגון: שמתקן בעצמו] (כשצריך ללבוש למועד!) מותר (שו"ע ס"ה).

● במקום האבד כגון: שנקרעו נעליו הרבה ואם ימשיך ללכת כך יקרעו עוד יותר ואין לו אחרות
מותר למסור לסנדלר לתיקון.

● מותר לו לתפור בגדיו שנקרעו (שו"ע סס) מ"מ ראוי לתפור בשינוי כגון: תפירות רחבות ולא
מכוונות, והטעם מאחר שמעשה תפירה של כולם כמעשה אומן (שכ"ח פ"ח ס"עה, שינוי מועיל – סס
בהרמ"א). מותר לתפור כפתור שנפל בשינוי כגון: שיתפרנו רפוי או ביד שמאל או שיתפור ב-2 חורים
מתוך 4 (כי בא מועד ח"י עמ' עב) מותר להטיל צציות בטלית ילקו"י סי' תקמ"א ס"ה-ז).

● מותר לקנות נעלים חדשות בחוה"מ (ילקו"י ה/תקיא).

תספורת והגיינה ● אין להתגלח ולהסתפר (שו"ע תקל"א, ס"ב ומשנ"ב ס"ק ג) ואפילו אבי הבן והסנדק

(חז"ע עמ' ק"א ס"ג). מ"מ מותר לכולם לגזוז שפם (שו"ע ס"ח) אפילו שאינו מפריע לאכילה (משנ"ב סס) ●
ומותר לרוחץ ולסרק השיער אע"פ שמשיר בזה שיער (הרמ"א ס"ח)

● ואישה דינה כאיש לענין תספורת שאסור (משנ"ב סי' תקמו ס"ק טז) מ"מ לצורך טהרה מותר וכן
מותר להוריד שיער הראש הבולט

מהמטפחת (ש"מ פ"ב ס"ב) ולהוריד שערות ליופי (שו"ע סי' תקמו ס"ה) אפילו כרוך בכאב מותר (הה"כ פ"ג
ס"ג).

● אבל על אביו או אמו ששלמו 30 ימי אבלו בתוך חול המועד וגערו בו, מותר לו להסתפר
ולהתגלח בחול המועד (חז"ע יו"ט עמ' ק"א ס"ב, כה"ח סי' תקל"א ס"ק לז). ● לקטן מותר להסתפר (שו"ע תקל"א
ס"ו). בכל אופן [אפילו אינו מצטער בזה] מאחר שאינו בר מצוה (ילקו"י סי' תקל"א ס"יג).

● מותר לכולם לגזוז ציפורניים (שו"ע תקל"א ס"א) והאשכנזים מחמירים בזה [אא"כ במקום מצווה] (סס).

מעשה שהיה

הסוכה מגינה ומצילה

עמוס גוזלן, לוחם בחטיבת גולני היה דתי מבית, והיה טיפוס כזה שנעתר לכל
בקשה, אף פעם לא אמר "לא". כשמפקד הסיירת שמע על יכולת הצליפה שלו מחד ועל היותו
חייל דייקן וממושמע הוא ביקש להעבירו מיידית לסיירת.

הימים ימי תשרי, יום הכיפורים מתקרב ולאחריו חג הסוכות. המח"ט החמיאי לרב"ט גוזלן
ואיחל לו הצלחה בתפקידו החדש כצלף בסיירת וכלוחם ביחידה המובחרת ביותר.

הוא ישב מול המפקד וקיבל את ההנחיות הדרושות, כהרגלו היה מרוכז בכל מילה של המפקד
והכין עצמו נפשית למשימות קשות ממה שהכיר עד כה. "יש לי פלוס אחד בולט" אמר

למפקד, "אני דתי, ואני מבקש לתת לי זמן להתפלל... עוד מעט חג סוכות, אני מבקש ממך
שתאפשר לי לבנות סוכה קטנה לאכול ולישון שם... בכל מקום שנחת". "אבל קח בחשבון

שיש מצבים קשים שכנראה לא יהיה זמן לברך או לאכול... גם בסוכה", השיב המפקד.

הימים ימי מלחמת לבנון הראשונה, עוד באותו הלילה הוקפצו חיילי הסיירת במסוקים לכפר
לבנוני נידח והתחפרו להם בשוחה עמוקה לקראת התקפה על יעד מחבלים. המשימה הראשונה

הוכתרה בהצלחה. ערב חג הסוכות הגיע, רב"ט גוזלן איתר כמה קרטונים ודיקטים וחיבר אותם זה לזה עד שיצר איתם ריבוע של 2 מ' על 2 מ' בגובה 2 מ', אח"כ נע שפוף אל שיפולי הוואדי לקצוץ קני סוף. המפקד נזעק: "גוזלן, מה אתה עושה, אתה נחשף לאויב!" "סוכה, המפקד, תוך 5 דקות אני חוזר עם סכך, וברשותך אמקם את הסוכה בתוך השוחה המערבית, מאחורי שורת המחסנים... זה מקום בטוח".

"שטויות, הסוכה שלך לא מוצאת חן בעיני... המיקום שלה מסוכן, ואם צלפי האויב יראו תנועה חשודה, זה עלול לסכן את כולנו..." זעם המפקד.

"המפקד, אתה ידעת היטב שהפלוס שלי שאני דתי שומר מצוות, אני לא אוכל מחוץ לסוכה, גם אם אצטרך לרעוב, ובאמת במלוא הכנות אם קשה לך איתי, אני מוכן עכשיו לחזור לגדוד..." מפקד הסיירת שתק והביט בחייל המסור מקצץ קני סוף ומייצב את סוכתו.

בטרם התקדש החג לקח רב"ט גוזלן שתי חלות, בקבוק יין וקופסת טונה ונכנס לסוכה ותוך דקות ספורות הגיעו לסוכה מנין של לוחמי סיירת, הוא פתח את הסידור, מזג יין לכוס והחל לקדש: "אלה מועדי... מקראי קודש אשר תקראו אותם... במועדם, סברי מרבנן... ברוך מקדש ישראל והזמנים". כל הנוכחים לגמו מן היין, וטפחו על שכמו בהערצה חברית, "אשריך, גוזלן, אשריך". לפתע נשמע פיצוץ עז ואחריו עוד אחד ועוד אחד ואח"כ זעקות.

השוחה המזרחית חטפה 3 פגזי מרגמה שגרמו לפציעתם של שלושה לוחמים, הם יצאו מהסוכה והשיבו אש לעבר מקורות הירי ובמקביל טיפל צוות החובשים בנפגעים.

כל 10 הלוחמים ששהו בסוכה לא נפגעו. שלושה ימים אח"כ שהסיירת שבה לשטח ישראל ביקר גוזלן את מפקדו שנפצע קשה מרסיס פגז הוא נכנס למחלקת טיפול נמרץ בבי"ח רמב"ם בחיפה עם 4 המינים בידו. המפקד חייך אליו מבעד לתחבושות, אחז את הלולב בימינו והאתרוג בשמאלו ולחש: "תגיד לי, עצום, למה לא הזמנת אותי לקידוש שלך, אתה לא אוהב אותי?" "אני אוהב אותך המפקד, אוהב מאוד אבל את הקב"ה אני הכי אוהב בעולם..."

הלכות הושענא רבא

א. נוהגים להישאר ערים כל ליל הושענא רבא, ויזהר אדם שלא להירדם בביהכ"נ בלילה זה. ואפילו שנת עראי אסורה מחוץ לסוכה. ואם רואה שהשינה מתגברת עליו, ימהר לסוכה וינוח שם מעט. וכן אם רואה שחברו נרדם טוב להעירו. (חזו"ע עמ' רל). על מנת למנוע מכשול מומלץ שבת הכנסת יקיימו את ליל "הושענא רבא" בסוכה אם התנאים הסביבתיים מאפשרים זאת (ז.ע).

ב כשאומרים "רחמנא" בשבעה כורתי ברית [בקריאת התהילים בליל הושענא רבא] או בהקפות, אין לענות "בדיל ויעבור" לפי שמיום הכיפורים ואילך אין אומרים עוד תחנונים עד סוף תשרי, ויש לענות "אמן" בלבד (כה"ח סי' תרס"ד סק"ג).

ג. מעט קודם חצות לילה (12:32) יאמרו קריאת שמע שעל המיטה (ולקרי"ה עמ' תמ) וטוב עם כל הפסוקים ("יעלוז", "יושב בסתר", "אנא בכח") (עיין ב"ח פיקולי ס"ד). וטוב לומר "ריבונו של עולם" אבל ברכת המפיל לא יברך [אפילו בלא שם ומלכות] (עיין ברכה ה' ח"ד פ"ז ס"ק סג, שו"ת רב פעלים סוד יקרים סי' יד).

ד. אין צורך "להדר" לשמוע ברכות התורה מאדם אחר שישן שינת קבע בלילה, מ"מ על הצד הטוב ביותר יכונו בברכות התורה של היום הקודם (יום ראשון) שאינם רוצים לפטור עצמם אלא עד עלות השחר למחרת היום (ולקרי"ה א/סב).

ה. רק לאחר עלות השחר (5:18) יטול ידיו בלא ברכה ויברך ברכות השחר (ללא "אשר יצר" אלא אם כן הוצרך לנקביו) וברכות התורה (שו"ת יח"ד ח"ג סי' לג). [ולא יאחר את ברכות התורה אלא מיד אחרי עמוד השחר יברכם] (הליכות עולם לגר"ע יוסף ח"א עמ' מה).

ו. ביום הושענא רבא, יש לקרוא "שנים מקרא ואחד תרגום" את פרשת "וזאת הברכה". ואם שכח – יקראנה בליל שמחת תורה, או בבוקר לפני תפילת שחרית (ולקרי"ה הקפד, משנ"ב סי' רפ"ה ס"ק יח, כה"חכט).

ז. אסור לפרק את הסוכה ביום הושענא רבא אע"פ שכבר סיים לשבת בה, אבל מותר לו לפנות את כליו וחפציו החל מזמן מנחה (שו"ע סי' תרס"ו ס"א), קטנה ולמעלה [היינו מ- 4:03 משנ"ב ס"ק ז, כה"ח

הלכות שמחת תורה

- א. אומר בתפילת העמידה את "יום שמיני חג עצרת הזה", ואם טעה ואמר "את חג הסוכות הזה" לא יצא. ואם נזכר קודם שסיים העמידה חוזר ל"אתה בחרתנו", ואם סיים חוזר לראש התפילה. והוא הדין למי שטעה בקידוש כנ"ל שצריך לחזור (וי"א ח"ד סי' נא).
- ב. גם בביתו צריך אדם לשמוח מאוד ביום זה, ולא רק בעת ההקפות.
- ג. ראוי לא להרכיב ילדים או בני אדם על הכתפיים, בעת ההקפות (כה"ח סי' תרס"ט/כז).
- ד. מותר לרקוד ולמחוא כפים לכבוד התורה, וימחא כף ימין על השמאל דווקא (ס"ק כא).
- ה. אחר תפילת ערבית ואחר מוסף. נוהגים להקיף 7 הקפות את התיבה שעליה ספר תורה, ולשמוח בשמחת התורה. (ילקוט יוסף) המנהג לעשות כן גם אחרי מנחה, וגם לאחר ערבית במוצאי שמחת תורה. (בית יהודי ח"ב סי' יד סעי' ח) (חזו"ע עמ' תנה).
- ו. יש להיזהר מאוד שהשמחה תהיה שמחה של טהרה וקדושה, וחובה על הגבאים לשמור לבל תתערבנה הנשים באנשים ח"ו. וכן אין לתת לילדים דגלים שיכולים לצפצף בהם, ויש למנוע את הילד העושה כן. (ס"ק סעי' יב). וכן אסור לנגן בכלי שיר (כולל הרימונים) (ס"ק).
- ז. כשספרי התורה בחוץ חייבים כל העם לעמוד ואסור להם לשבת בין בריקודים בין כשספרי התורה "עומדים" (עיין שו"ע יו"ד סי' רפ"ב ס"א-ב, שו"ת יח"ד ח"ו סי' מז). ואם הם עייפים יצאו מהאולם (ד. ע"פ שו"ת אור לאור ח"ד פ"מ ס"ב בהערות). אבל לזקן או חולה יש להקל לשבת בין הקפה להקפה כשרוקדים עם ס"ת אפילו שעה ארוכה (חזו"ע סוכות עמ' תסה-תסו).
- ח. מיום "שמחת תורה" מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" ואם שכח ואמר "מוריד הטל" אינו חוזר [אבל בתפילת "ברכנו" ממשיכים לשאול טל בלבד עד ז' חשוון].
- ט. עצי הסוכה [בין של דפנות או סכך] אין לנהוג בהם בביזיון בסיום החג, לא ידרוך עליהם ולא יזרקם לאשפה אלא יניחם בצדי הדרכים [או ליד הפח (ד. ע.) אע"פ שאח"כ פועלי הניקיון לוקחים אותם לאשפה] (חזו"ע עמ' לה, תמט). ודין זה חל בערבית, לולבים והדסים (חזו"ע עמ' תמד ב"ח ז' וזאת הנכחה ש"א ס"ח). ויש הנוהגים להצניעם לשריפת חמץ לפני פסח (ב"ח ס"א).
- י. אין לשבת בסוכה ביום "שמחת תורה" משום "בל תוסיף", ואם אין לו מקום אחר לאכול יעשה ביום הושענא רבה אחרי שסיים לשבת בסוכה, פתח בגודל 4*4 טפחים [40*40 ס"מ] בסכך להיכר שהוא יושב בה שלא לשם מצות סוכה (שו"ע סי' תרכ"ו ס"א).

שבוע שכולו תורה באשדוד בחוה"מ סוכות בבית החיד"א רח' יצחק הנשיא 22 אזור ג

בוקר-מ-10:30 עד 1:30 ואח"כ מנחה, אחה"צ-מ-16:00 מנחה ואח"כ עד 10:00 בערב [8:30 ערבית]

יו"ט ראשון-1:30 מנחה ואח"כ דרשות של רבנים גדולים עד צאת החג.

יום רביעי-בוקר הרב שלום פרץ, הרב יהודה יוסף, ועוד רבנים.

אחא"צ- הרב יצחק קולדצקי, הרב יגאל כהן, הרב אלחנן פרץ, הרב ליאור גלזר.

יום חמישי-בוקר הרב בנימין חותה, הרב אליהו פנחס, ועוד רבנים.

אחא"צ- הרב מיכאל לסרי ועוד רבנים. ב-9:00 בערב שמחת בית השואבה בליווי תזמורת.

יום שישי-בוקר הרב אופיר מלכה ועוד.

יום ראשון בוקר הרב ברוך רוזנבלום ועוד רבנים.

לשומרי שמיטה: צריך לקנות את הירקות הבאים מחנות שמיטה:

אבטיח, אזוב מצוי, אננס (תוצרת הארץ!), אספרגוס, אפונה בתרמיל, ארטישוק ירושלמי, אתרוג, בזיליקום, בטטה, בננה. בצל ירוק, ברוקולי, גזר, גמבה, דלורית, דלעת, חזרת, חסה, חציל, טרגון, כוסברה, כרוב סגול/לבן/סיני כרובית, כרפס (סלרי), כרפס (שורש), כרתי (לוף), לואיזה, לוביה טרייה בתרמיל, לימונית (עשב לימון), לפת, מילון, מליסה, מלפפון, מרווה, נענע, סלק אדום/עלים, עגבנייה, עירית, פפאיה, פול בתרמיל, פטרוזיליה (גם שורש), פלפל, פלפל חריף, ציטוסה, צנון, צנונית, קולרבי, קישוא, רוזמרין, שומר, שמיר, שעונית (פסיפלורה), שעונית (בתרמיל), תירס, תרד.

* אלו שיש להם גינה פרטית, אם הירקות מוכנים לקטיפה צריכים להפקירם כיון שיש בהם קדושת שביעית.

להעיר ולעזור: מפאת קדושת ימי חול המועד יש דברים שאסור לעשותם בימי חול המועד ולכן יש לבצעם לפני חג הסוכות כגון: פעולות הקשורות לכתיבה, תשלום חשבונות, הכנת שעורי בית, כיבוס בגדים, תספורת וגילוח, גיוס גינה לנוי, פיתוח תמונות וכו'.

כל המעוניין לקרא בזוהר הקדוש לעילוי נשמת 45 קדושי מירון לקחת חלק בסיום הזוהר הקדוש יפנה לטלפון 054-8405636.

מערכת העלון מברכת את כל המפיצים וכל בית ישראל חג שמחה בבריאות וכל מילי דמיטב